

**TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDA MOBIL
TEKNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNI METODIKASINI
TAKOMMILASHTIRISH**

DOI: <https://doi.org/10.53885/edinres.2021.37.71.051>

Xudayberdiyev Shuxrat Komilovich,

*Muxammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari
universiteti, Qarshi filiali katta o'qituvchisi*

Annotasiya: Ushbu maqolada, masofaviy ta'lim, Moodle va LMS tizimlarida resurslar bilan ishlash, mobil texnologiyalardan foydalanib ta'lim sifatini oshirishni hamda mobil texnologiyalardan foydalanishni takomillashtirish omillari tasniflangan.

Kalit so'zlar: Mobil texnologiyalar, mobil taxlim, elektron resurslar, masofaviy ta'lim, ta'lim sifati, virtual muhit, mobil ilovalar.

**СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕТОДОЛОГИИ
ИСПОЛЬЗОВАНИЯ МОБИЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ
ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ**

Худайбердиев Шухрат Комилович,

*Каршинский филиал Ташкентского Университета
информационных технологий имени Мухаммеда аль-Хорезми, старший
преподаватель*

Аннотация: В статье классифицируются факторы дистанционного обучения, управления ресурсами в Moodle и LMS, повышения качества образования с помощью мобильных технологий и улучшения использования мобильных технологий.

Ключевые слова: Мобильные технологии, мобильное образование, электронные ресурсы, дистанционное обучение, качество обучения, виртуальная среда, мобильные приложения.

**IMPROVING METHODOLOGY OF USING MOBILE
TECHNOLOGIES TO IMPROVE THE QUALITY OF EDUCATION**

Xudayberdiyev Shuhrat Komilovich,

*Karshi branch of Tashkent university of information technologies
named after Muhammad al-Khwarizmi, senior lecturer*

Abstract: The article classifies the factors of distance learning, resource management in Moodle and LMS, improving the quality of education using mobile technologies and improving the use of mobile technologies.

Key words: Mobile technologies, mobile education, electronic resources,

distance learning, quality of education, virtual environment, mobile applications.

KIRISH. Ta'lim sifatini oshirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining turli vositalaridan foydalanish mumkin. Jumladan, elektron kurslar, elektron ta'lim tizimlari, video ma'ruzalar, veb-seminarlar, elektron testlar va boshqalar. Bu vositalardan tashqari, hozirgi vaqtda zamonaviy va ixcham mobil texnologiyalar ham mavjud. O'quvchilarning mastaqil ta'limini mobil texnologiyalar asosida tashkil etishda birinchi navbatda muayyan vaqt va joyga bog'lik bo'lmagan holda ta'lim materiallari o'rganiladi. Bu sizni o'rganishingiz kerak bulgan ma'lumotlarni olishga imkon beradi. [1]

Bugungi kunda ko'plab kompyuter, aloqa va hisoblash texnikasi ishlab chiqarayotgan firma va kompaniyalar yangi platformadagi ixcham sensorli zamonaviy kompyuterlarni ishlab chiqarmokdalar. Bularga planshet, smartfon va mobil qurilmalarni keltirish mumkin. Rivojlangan mamlakatlarning statistik ma'lumotlariga ko'ra, mobil qurilmalar aksariyat hollarda intellektual tizim tashkil etuvchisi smartfon yoki planshetlar hisoblanadi. Planshetni boshqarish uchun sensorli ekrandan foydalaniladi. U bilan ishlash fizik klaviatura va sichqoncha qurilmasidan foydalanmasdan, barmoqlar yordamida amalga oshiriladi. Sensorli ekranda matnni kiritish umuman olganda, klaviaturada terish tezligidan qolishmaydi.

XX asrning 70yillarida hisoblash tizimlari nazariyasi sohasidagi Amerikalik olim Alan Key «Kitob o'lchamidagi kompyuter» Foyasini taklif qilgan. [2] 90-yillarda cho'ntak kompyuterlarining paydo bo'lishi bilan mobil vositalarni o'rganish loyihalari va o'quvchilar uchun mobil ta'limdan foydalanish kuzatilgan. Tarmokdan mobil texnologiya asosida bilim olish V.A.Kuklevning ilmiy tadqiqot ishlarida atroflicha o'rganilgan. [3] Tadqiqot ishida mobil jihozlari asosida WiMAX simsiz tarmog'ida masofali ta'limdan foydalanish va bolalar uchun Intel Classmate turidagi kompyuterlarda ishlash bo'yicha ma'lumotlar o'z aksini topgan. Shuningdek, M.A.Grigoryevaning ilmiy tadqiqot ishlarida mobil kompyuter tizimlarida informatika fanini ukitish, Savill-Smit, G.Stead va G.Solley loyihalarida mobil tizimlar asosida matematika va lingvistika fanlarini ukitishni tashkil etish masalalari o'rganilgan. [4] Avstraliya, Buyuk Britaniya, Italiya, Kanada, Kipr, Meksika, Yangi Zelandiya, Polsha, AQSH, Turkiya, Chili, Shvetsiya va JAR davlatlarida ichki axborot va telekommunikatsion vositalar (mobil kompyuter tizimlari: telefon, planshet va smartfon) asosida ta'lim olish texnologiyalari keng qo'llanilmoqda. [5]

II. METODLAR VA USULLAR

Xozirgi kunda mobil qurilmalaridan soxalarda samarali foydalanish tobora kengaymoqda. Shu bilan bir qatorda mobil qurilmalarning imkoniyati

ham taraqqiy etib borayotganligi sababli ular ta'lim vositasi sifatida keng qo'llanilishi an'anaviy va noan'anaviy ta'limda asosiy o'rinni egallab bormoqda. Yaratilayotgan masofaviy ta'lim platformalaridan mobil qurilmalar orqali foydalanish mumkin. Ta'lim olishning zamonaviy usullaridan biri, bu mobil texnologiya asosida ta'lim olish bo'lib, u kun sayin rivojlanib bormoqda. Bunga misol qilib aytishimiz mumkinki Respublikamizda (kovid-2019) 2020 yil joriy etilgan karantin jarayonida barcha oliygoxlar onlayn ya'ni masofaviy ta'limga o'tdi. Bu davrda aksariyat talabalar mobil telefonlari orqali masofaviy ta'limdan samarali foydalanganlarini aytishimiz mumkin.

Mobil qurilmalarning imkoniyati nafaqat qo'nqiroq qilish yoki xabar almashish uchun, balki undan kengroq vazifalarni bajarishga mo'ljallangan. Bugungi kunda bu qurilmalar ko'pgina foydalanuvchilar uchun axborot olish, bilimlarni shakllantirish, fikr almashish imkoniyatlarini taqdim etmoqda. Darhaqiqat, bugungi kunda mobil ta'lim yoki m-learning hakida ta'riflar ko'p keltirilgan. Bu vositalar o'quvchilarning ma'lumotlar olishida asosiy vositalardan biri bo'lib qolmoqda. O'quvchilar smartfon yoki planshetlarda ta'lim resurslariga doimo ega bulishni xohlashadi.

Masofaviy ta'limdan kompyuterlashtirilgan elektron ta'limga, onlayn ta'limga, internetda o'qishga va boshqalarga qadar internet orqali tarqatilgan ta'limni tushuntirish uchun juda ko'p atamalar mavjud. Biz e-learningni Internet orqali maxsus o'qitiladigan kurslar sifatida belgilaymiz, bu erda professor o'qituvchi sinfdan tashqari. DVD yoki CD-ROM, videoyozuv yoki televizor orqali tarqatilgan dars emas. Interaktivdir, chunki siz o'z sinfingizdagi o'qituvchilaringiz, professorlaringiz yoki boshqa talabalar bilan muloqot qilishingiz mumkin. Ba'zan siz «elektron tarzda» sizning qo'lingizni ko'tarib, real vaqtda muloqot qilishingiz mumkin bo'lgan jonli efir orqali taslim bo'ladi va ba'zida bu oldindan ro'yxatga olingan ma'ruzadir. Har doim o'qituvchi yoki professor siz bilan aloqada bo'lib, siz bilan aloqada bo'ladi, sizning topshiriqlaringizni va sinovlaringizni baholaydi. elearning ta'limning muvaffaqiyatli usuli ekanligi isbotlangan va ko'plab odamlar uchun hayot tarzi hayotga aylanmoqda.

Xozirgi kunda shaxsiy kompyuter orqali internetga ulanishdan ko'ra mobil telefonlar orqali internet tarmoqiga ulanish ancha onsonroq. Mobil aloqa kompaniyalari mijozlarga so'zlashuv vaqtlari bilan birgalikda internetdan (MB,GB) foydalanish imkoniyatlarini xam bermoqdalar. Shunisi qulayli mobil telefon orqali xoxlagan joydan turib internet xizmatlaridan foydalanishingiz mumkin. Shundan kelib chiqqan xolda internetdan foydalanishga talab kundan - kun ortib bormoqda.

III. MUHOKAMALAR

O'quvchilar masofaviy ta'limda yoki darsdan tashqari vaqtlarida

mustaqil ta'lim olishda mobil vositalar, internetdan foydalanishga xarakat kilishlari bilimlarini oshirishlariga ijobiy ta'sir ko'rsatishi amaliyotlarda isbotlanmoqda. Ular ta'lim resurslariga doimo ega bulishni xoxlashadi. Mobil ta'lim ko'p afzalliklarga ega:

o'quvchilar ta'lim ma'lumotlari va tizimlariga mobil aloqadan foydalanishga xarakat qilsalar, bu texnologiya o'quv jarayonining o'zini ancha yaxshilashi va boyitishi mumkin.

Mobil vositalardan foydalanuvchilar axborotga bo'lgan extiyojlarini ta'minlashda turli mavzulardagi yangiliklarni o'qish, videolarni tomosha qilish, jonli efir va eksklyuziv ko'rsatuvlar va tijorat soxalari bo'yicha axborotlardan mobil ilovalarni qurilmaga o'rnatish orqali foydalanadilar. Buning uchun avvalo internet tarmog'i orqali mobil ilovalarni qurilmaga o'rnatish lozim bo'ladi.

O'quvchilarning aksariyati mustaqil ta'limda mobil texnologiyalardan foydalanishga texnik va psixologik jixatdan tayyor bo'lib, mobil qurilmalar va texnologiyalarning imkoniyatidan yanada samarali foydalanish uchun yangi imkoniyatlar yaratish zarur. Buning uchun mutaxassis o'qituvchilar tomonidan tashkiliy ishlar, o'quvchilarni mustaqil ta'limda mobil ta'limdan foydalanishning imkoniyatlari, shakllari va usullarini joriy etish buyicha ilmiy va uslubiy ishlarini ishlab chikish talab kilinadi.

O'quvchilar o'rtasida mobil texnologiyalarning mashhurligini xisobga olib, biz ushbu mulotot turlarini intellektual bilimlarni va ta'lim sifatini oshirishda xizmat qilish uchun mustaqil ta'limda foydalanishga kandy xissa kushishini taxlil qilishimiz kerak. Mustaqil ta'limda mobil qurilmalardan foydalanishning bir qator usullari mavjud:

multimediali o'qitish veb-resurslari (audio fayllar, videofilmlar, grafikalar, xaritalar, rasmlar) ishlab chiqish uchun;

o'quv saytlari, resurslar, kataloglar, lug'atlarga tezkor kirishni ta'minlash;

xaqiqiy ta'lim vositasi sifatida mobil aloka platformalari uchun moslashtirilgan o'quv materiallarini ishlab chiqishni ta'minlash (SMS-testlar, o'quv qo'llanmalari va mobil ilovalarga asoslangan yuriqnomalar).

IV. XULOSA

Ta'lim sifatini oshirishda mobil ta'limdan foydalanish uchun o'quvchilarning mustakil faoliyati uchun motivatsiyasini oshirish kerak. Buning uchun virtual muxitda ukituvchi, masalan, LMS Moodle platformasidan foydalangan xolda «Informatika va axborot texnologiyalari» kursida mavzuga oid o'quv resurslarni yaratib, o'quvchilarga mustakil ishlash uchun takdim etadi. Uning afzalliklari shundaki, mobil kurilmalar orqali o'quvchi darsda o'tilgan mavzuni bo'sh vaqtlarida chuqurroq o'rganishi mumkin.

Taklif etilayotgan mobil texnologiya asosida, oʻquvchilarni mobil texnologiyalar orqali oʻqishga, mustakil taʼlim olishga va fanining toʻliq oʻzlashtirilishi va taʼlimda turli tashkiliy shakllarini integratsiya qilish asosida taʼlim sifatining oshishini, uzluksiz bilim olishni taʼminlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

Файн М.Б. Мобильное обучение в образовательном процессе: зарубежный опыт. // «Современные научные исследования и инновации», 2015. № 1. Ч. 3 [Электронный ресурс]. URL: <http://web.snauka.ru/issues/2015/01/43006> (дата обращения: 29.09.2017).

Сон И. С. Мобильное обучение в изучении иностранных языков [Текст]. // Теория и практика образования в современном мире: материалы III Междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, май 2013 г.). — СПб.: «Реноме», 2013. —С. 164-167. URL <https://moluch.ru/conf/ped/archive/70/3844/> (дата обращения: 07.12.2017).

Куклев В.А. Становление системы мобильного обучения в открытом дистанционном образовании. Автореф. дисс. канд. пед. наук. - Ульяновск: 2010. -С. 46.

Attewell J., Savill-Smith, C. Mobile technologies and learning. - London: Learning and Skills Development Agency, 2004.- p.47-53.

Баннистер Б. М-обучение, новая реальность в текущий момент. // «Мобильные системы», 2006, № 2. -С. 3-12.

Yuldoshev I.A. “Taʼlim texnologiyalari” Oʻquvchilar mustaqil taʼlimini tashkil etishda mobil texnologiyalardan foydalanish. Maqola, 65-70 betlar. 2017 y.